

ANMED

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri

2011-9

*News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS*

Side 2010

Excavations at Side in 2010

Hüseyin Sabri ALANYALI

Side Antik kentinde, 12 Temmuz - 8 Eylül 2010 tarihleri arasında sürdürülen çalışmalarımızın en temel başlıklarını "stratigrafiye dayalı yapı araştırmaları", "mimari koruma ve belgeleme" ile "mimari düzenleme" çalışmaları oluşturmaktadır*.

I. Kazı ve Araştırma Çalışmaları (F. Soykal Alanyalı – A. T. Tek – D. Şen Yıldırım – B. S. A. Oransay)

1. Dionysos Tapınağı (Res. 1)

Dionysos Tapınağı'nda, 2009 yılında başlatılan çalışmaların devamı niteliğinde, 8 ayrı alanda daha çalışılmıştır (Sd. Dion. Tap. 2010; Sond. 1-8/10).

Tapınağın güneydoğu köşesinde Sond. 1/10 da yürütülen çalışmalar kapsamında 11.51 m. seviyesinde oldukça düzgün üst üste yerleştirilmiş iki bloktan oluşan, podyum bloklarının oturduğu zemin tespit edilmiştir. Podyum blokları sökülmüş olsa da zemin üzerinde izleri hâlâ görülebilmektedir. Bu zemin üzerinde tespit edilen iki konglomera blok, önde uzanan podyum bloklarının arkasında yer alan ve yukarıdan binen yükü taşımak için yerleştirilen bloklardan geriye kalan sadece ikisidir. Aynı konstrüksiyon tapınağın güney ve batı kenarında iyi korunmuş bir şekilde görülmektedir. Güneydoğu köşede, 11.50 m. seviyesinde uzanan zeminin gerçekten tiyatroya ait fil ayaklarının altındaki paye ve bu payeler arasında uzanan gergi duvarı tarafından kesildiği açıkça tespit edilmiştir. Ayaklar arasındaki gergi duvarı 11.50 m. seviyesinde zeminin üzerine oturtulmuştur ve 12.50 m. seviyesinden itibaren aşağıya doğru harçlı bir örgü şekliyle uzanmaktadır. Duvar 10.73 m. seviyesine kadar takip edilebilmektedir. Bu seviyeden itibaren aşağıya

The 2010 campaign at Side lasted from 12th July to 8th September and the work can be grouped under three major headings: "structural studies based on stratigraphy", "architectural conservation and documentation", and "architectural arrangement".*

I. Excavations and Surveys (F. Soykal Alanyalı – A. T. Tek – D. Şen Yıldırım – B. S. A. Oransay)

1. Dionysos Temple (Fig. 1)

The work initiated at Dionysos Temple in 2009 continued in eight areas (Sd. Dion. Tap. 2010; Sond. 1-8/10).

In the southeast corner of the temple, work at Sond. 1/10 brought to light the floor of two fine blocks placed on top of each other, on which the podium blocks sit at 11.51 m. level. Although the podium blocks had been removed, their marks on the floor could still be seen. Two conglomerate blocks, which were used to carry the load and were placed behind the podium blocks, are the only ones surviving. The same well-preserved construction is also observed on the south and west sides of the temple. The floor, extending at 11.50 m. in the southeast corner, was seen to be cut off by a tension wall between the piers beneath the gigantic piers of the theater. The tension wall sits on the floor at 11.50 m. level and it extends downward with mortar masonry as of 12.50 m. The wall could be traced to 10.73 m. level, after which work could not continue further. Ceramics from this area were dated to the 2nd century A.D.

In Sond. 2/10, Ceramics encountered at the bottom level (10.80 m.) of the temple's foundation blocks, and were

* 2010 yılı Side çalışmalarını destekleyen Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, Türk Tarih Kurumu'na, Anadolu Üniversitesi'ne, Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne, Manavgat Kaymakamlığı'na, Side Belediyesi'ne, Side Müze Müdürlüğü'ne ve Bakanlık Temsilcimiz M. Kolağasıoğlu'na teşekkür ederiz.

* We would like to thank the Ministry of Culture and Tourism and General Directorate of Cultural Heritage and Museums, Turkish Historical Society, Anadolu University, Antalya Directorate of Culture and Tourism, Manavgat Kaymakamlığı, Side Municipality, Side Museum Directorate and the state representative M. Kolağasıoğlu.

Res. 1a
Dionysos Tapınağı
2010 yılı çalışmaları
Fig. 1a
Work at Dionysos
Temple in 2010

doğru çalışmaya devam edilememiştir. Bu alandan ele geçen seramikler İ.S. 2. yy.'a tarihlenmektedir.

Ayrıca, Sond. 2/10 da yapılan çalışmalar kapsamında tapınağın temelinde ait blokların hemen alt seviyesinden (10.80 m.) itibaren görülen ve İ.S. 4. yy.'a tarihlenen seramikler tapınakta ve/veya hemen önünde İ.S. 4. yy.'da ciddi bir düzenlemenin olduğuna işaret etmektedir.

Tapınağın içindeki tabakalanmayı görebilmek ve sonuçlarını bir önceki yıllarla karşılaştırmak üzere açılan Sond. 3/10 da tapınağın zemin seviyesinde esasen 12.35 m.'de başlayan ve 9.15 m.'ye kadar uzanan yaklaşık 3.20 m.'lik alandan elde edilen sonuçlar oldukça ilginçtir. En üstteki katmanda 12.35-11.75 m. seviyeleri arasında ele geçen günümüze ait modern malzeme, buranın daha önceki araştırmalar sırasında tapınağın temel konstrüksiyonunu görmek amacı ile açıldığına işaret etmektedir. Bu tabakadan ele geçen sikkeler kendi içinde tarihsel bir bütünlük oluşturmaktadırlar. En erken tarihli olanı İ.S. 347-348 yılına ait olsa da, yoğun olarak en geç tarihlileri 457-474 ve 450-491 yılına işaret etmektedir. Bu bağlamda alanın İ.S. 5. yy.'ın ikinci yarısında tesviye edilerek yeniden kullanıldığını ve bu kullanıma ait zemin seviyesinin de yaklaşık 12.35 m. olduğunu ifade edebiliriz. 2009 yılı sondajlarında tapınağın temel katmanlarının 5. yy.'ın ortalarında ya da hemen sonrasında tesviye edilerek doğu duvarının inşa edildiği yani bu tarihlerde tapınakta köklü bir değişimin yaşandığı tespit edilmiştir. Bu yıl ele geçen buluntular bu tarihi biraz daha yukarıya çıkarmaktadır.

dated to the 4th century A.D., point to an extensive arrangement either, in front of, or close to the front of, the temple in the 4th century A.D.

Sond. 3/10 was dug in order to clarify stratification for comparison with the results of the previous year's work. It yielded very interesting results from an area of 3.20 m., starting at 12.35 m. and extending to 9.15 m. the uppermost layer between 12.35-11.75 m. contained present-day materials and showed this area had been previously excavated to investigate the foundation construction of the temple. Coins from this level, constituted a historic unity among themselves. The earliest one is dated to A.D. 347-348 while the most common ones are dated to A.D. 457-474 and A.D. 450-491. Thus, it can be said that this area was re-leveled in the second half of the 5th century with the floor level of this phase at about 12.35 m. Soundings in 2009 had shown the foundation layers of the temple were leveled in the middle or right after the mid-5th century, with the east wall built (i.e. a radical alteration was done on the temple). This year's finds would move this dating somewhat up.

The pressed flooring, identified at 11.42/11.46 m. in 2009 (Sond. 1/09, 2/09, and 3/09) is also found in Sond. 3/10. The foundation blocks of the temple were placed on this flooring which forms part of the foundation of the temple. Ceramics of the 2nd century A.D. (K. 24/10 and K. 27/10) found right on this flooring, may suggest an intervention down to this level during the construction of the theater, but this is difficult to ascertain.

2009 yılında (Sond. 1/09, 2/09 ve 3/09) 11.42/11.46 m. seviyeleri arasında tespit edilen sıkıştırılmış bir zeminin varlığı Sond. 3/10 da da tespit edilmiştir. Bu alan tapınağın temel bloklarının yerleştirildiği zemin olduğu gibi aynı zamanda tapınağın temel konstrüksiyonunun da bir parçasıdır. Bu zeminin hemen üstünden gelen İ.S. 2. yy. seramikleri (K. 24/10 ve K. 27/10) belki de tiyatro yapılırken bu zemine kadar bir çalışmanın olabileceğini düşündürse de bunu kesin olarak söylemek güçtür.

Tapınağa girişi sağlayan merdivenlerin hemen altındaki tabakalanmayı görebilmek, hemen yandaki Sondaj 2/10 da ki tabakalanma ile karşılaştırabilmek, tiyatro ile tapınak arasındaki stratigrafik ilişkiyi tespit edebilmek ve her iki yapının temel konstrüksiyonuna ışık tutmak amacı ile Sond. 4/10 da çalışmalar yapılmıştır. En alttaki basamağın hemen önünde İ.S. 4. yy.'a tarihlenen bir tabakalanma ile karşılaşmıştır. Bu alan İ.S. 4. yy.'ın sonunda yeniden ele alınmış olmalıdır. Ancak bunun basamakla olan ilişkisi sorgulanmalıdır. 10.42 m. seviyesinde tespit edilen küçük taşlardan oluşturulmuş sıkıştırılmış zemin ise muhtemelen tapınağın temel konstrüksiyonuna ait olmalıdır. Üstündeki İ.S. 1. yy.'a ait tabakalanma da bunu doğrular niteliktedir. Çalışmalar anakayaya kadar devam ettirilmiştir.

2010 yılı Dionysos Tapınağı çalışmaları kapsamında, tapınağın hemen batısındaki alanda da çalışmalar (Sond. 5/10 ve 6/10) yürütülmüştür. Bu alanda oluşturulan mekânların ne zaman kullanılmaya başladığını, bu mekânların tapınak yapısı ile mekânsal ve tarihsel ilişkisini tespit edebilmek amacı ile çalışılmıştır.

2010 yılının belki de en ilginç sonuçları tapınağın güney tarafında yürütülen çalışmalarda (Sond. 7/10) alınmıştır. Bu alanda tiyatronun gergi duvarı (D aralığı) ve pabuçların tapınağın üzerine oturuş biçimi tesbit edilmiş (Res. 1b); podyum bloklarının tapınağın güneydoğu köşesinde, kuzeybatı-güneybatı doğrultusunda uzandığı ve bu çıkıntının merdiven gibi basamaklı bir konstrüksiyona sahip olduğu görülmüştür. Ancak bu konstrüksiyona ait blokların söküldüğü ve alanın 11.45 m. seviyesinde tesviye edildiği anlaşılmaktadır. Ele geçen bir sikkeye göre (S. 172/10) tesviye işlemi İ.S. 4. yy.'ın ortasından sonra yapılmış olmalıdır.

Yine bu alanın biraz daha güneyinde bir fırına rastlanmış olması burasının işlik olarak kullanıldığını doğrular niteliktedir. Dolayısıyla tapınağın batısındaki mekânlar da işlik olarak kullanılmış olmalıdırlar. Bu alan daha önce tamamen kazılmış olduğundan mekânlardaki kullanımların ne zaman son bulduğunu bugün söylemek mümkün değildir. A. M. Mansel, Dionysos Tapınağı ve çevresinde geç dönemlere ait birçok duvarın kazı sırasında kaldırıldığından söz etmektedir. Bu durum

Res. 1b Dionysos Tapınağı 2010 yılı çalışmaları

Fig. 1b Work at Dionysos Temple in 2010

Sond. 4/10 was dug in order to see the stratification under the stairs leading to the temple and compare it with that in the neighboring sounding 2/10. It was also hoped to clarify the stratigraphic relation between the theater and the temple and to shed light onto the foundation constructions of both structures. Right in front of the lowest step was a stratum of the 4th century. This area should have been intervened in the end of the 4th century A.D., however, its connection with the steps needs to be investigated. Pressed flooring of small stones at 10.42 m. level probably belonged to the foundation construction of the temple. This seems to be justified by the stratum of the 1st century A.D. right on its top. Work continued down to bedrock.

2010 work also included Sond. 5/10 and 6/10 dug right to the west of the temple. Work attempted to clarify the dating of these rooms and their space-historic connection with the temple.

Perhaps the most curious results of 2010 came from the sounding 7/10 to the south of the temple. The tension wall of the theater (interval D) and how the piers sit on the temple (Fig. 1b) were identified; the podium blocks were seen to extend southwest-northwest direction in the southeast corner of the temple and this projection had a step-like construction. However, the blocks of this construction were removed and the area was leveled at 11.45 m. A coin (S.172/10) suggests that the leveling was done after mid-4th century A.D.

An oven was found further south of this area and this would suggest a work-area function. Therefore, the rooms to the west of the temple might have served as work-areas as well. As this area was formerly excavated, it impossible to determine when these rooms were abandoned. A. M. Mansel states that many walls of later

Res. 2 Tak ve çevresindeki 2010 yılı çalışmaları
Fig. 2 Work at the triumphal arch and environs in 2010

Res. 3 Tykhe Tapınağı 2010 yılı çalışmaları
Fig. 3 Work at Tykhe Temple in 2010

bugün mekânsal algılamamızı da güçleştirmektedir. Mevcut mekânların temellerine yönelik çalışmalarımız, bunların yapım evrelerine ait bir şey söyleyebilmemizi mümkün kılmaktadır. Nitekim ele geçen tüm sikkeler ve seramikler alanın İ.S. 4. yy.'ın 3. çeyreğinde ya da hemen akabinde tesviye edilerek işlik haline getirildiğine işaret etmektedir.

2. Tak ve Çevresi (Res. 2)

“Tiyatro Çalışmaları” kapsamında başlanılan tak ve çevresindeki çalışmalarımız 2010 yılında da devam etmiştir (Sond. 2a-d,f/10). 2009 yılı sonuçları oldukça ilginç bir tabakalanmaya işaret etse de stratigrafinin özellikle buradan geçirilen su boruları ve benzer müdahalelerle bozulduğu görülmüştür. Bu yıl oldukça titiz bir çalışma ile buradaki tabakalanmaya yönelik tarihsel süreç içindeki kentsel dönüşüme dair önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

3. Tykhe Tapınağı (Res. 3)

Tapınaktaki 2010 yılı çalışmaları 4 başlık altında özetleyebiliriz. 1- Tapınağın etrafına yerleştirilen ve tapınağa ait olan mimari parçaların taranarak taş planları ve envanterinin hazırlanması. 2- Mimari parçaların kaldırılarak agorada oluşturulan taş bahçesine taşınması. 3- Tapınağın temel konstrüksiyonunu tespit etmeye ve bu alandaki tabakalanmayı belgelemeye yönelik kazı çalışmaları. 4- Koruma ve restorasyon projesine yönelik çalışmalar (bk. “Tykhe Tapınağının Lazer Tarama Çalışmaları”).

Burada köklü bir temizliğin ardından özellikle 4 alandaki sondaj (Sond. 2/10, 8/10, 14/10 ve 20/10) derinleştirilmiştir. Kazılarda açığa çıkarılan tüm seramiklerin ve sikkelerin değerlendirilmesi tamamlanmış ve yapı ilk kez stratigrafik katmanları ile birlikte ele alınmıştır.

periods around the temple and theater were removed during excavations. This made it difficult to perceive the spatial characteristics of the area. Work on what remains today of the foundations, however, allows comments to be made on their construction phases. All coins and ceramics uncovered would indicate this area was leveled in the third quarter of the 4th century (or immediately thereafter) and transformed into work-areas.

2. Triumphal Arch and Environs (Fig. 2)

Work on and around the triumphal arch initiated in 2009, within the frame of work on the theater, continued in 2010 with Sond. 1a-d,f/10. Although the results of 2009 pointed to a very curious stratification, the stratigraphy here had been disturbed by interventions for installing water pipes etc. A very meticulous study regarding stratification, however, yielded important results for urban transformation within historical process.

3. Tykhe Temple (Fig. 3)

The work at Tykhe temple can be summarized under four headings: 1. Scanning of blocks belonging to temple and placed near the temple, preparation of their drawings and inventory. 2. Removal of architectural pieces to the stone field in the agora. 3. Excavations to identify the foundation construction of the temple and to document the stratification in this area. 4. Work for protection and restoration project (see “Laser Scanning of Tykhe Temple”).

Following intensive clearing of vegetation here, work in the four soundings continued (Sond. 2/10, 8/10, 14/10 and 20/10). Evaluation of all coins and ceramics

Sond. 2/10 da, 3.54 m. seviyesinde tespit edilen taş kaplama levhalar tapınağın etrafındaki zemini bir başka ifade ile agoranın zemin seviyesine belirlemektedir. Ancak bu taş döşemenin tapınağın etrafında açılan diğer sondajlarda görülmemesi levhaların tamamen söküldüğüne işaret etmektedir. Bu sökülme işlemi de muhtemelen 5. yy.'ın içinde olmuştur. Tapınağın yapımı sırasında alan yaklaşık 2.75 m. seviyesinde tesviye edilmiş olmalıdır. Bu seviyenin üstünden gelen ve İ.S. 2. yy.'a ait seramikler tapınağın yapılış tarihine işaret etmektedirler. Yaklaşık 2.50 m. seviyesinde ise anakaya tesviye edilmiştir. Bu seviyede ele geçen seramikler tesviye işinin Hellenistik (belki de geç Hellenistik) Dönem'de yapıldığını düşündürmektedir.

II. Seramik Çalışmaları

(B. S. A. Oransay – D. Şen Yıldırım)

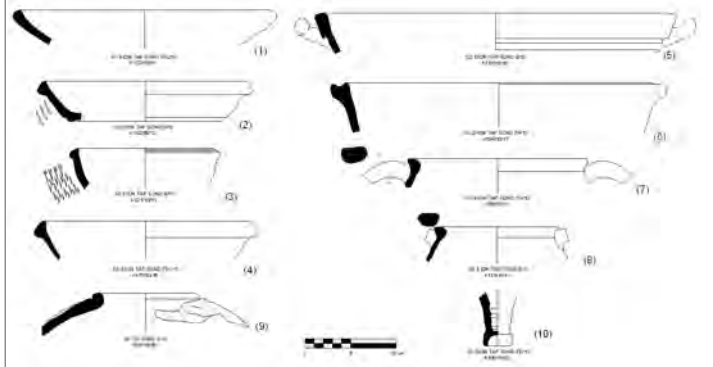
2755 parça seramik tasnif edilmiş ve çizimleri tamamlanmıştır. Toplanan malzemenin %60'ı geç Antik Çağ, % 30'u Roma ve %10'u Hellenistik Dönem'e aittir. Dionysos Tapınağı ve tiyatro çevresinde açılan sondajların üst katmanlarında tespit edilen seramikler genel olarak İ.S. 4. yy.'ın ikinci yarısı – İ.S. 6. yy.'ın ortası arasına tarihlendirilmişlerdir. Geç Roma Kırmızı Astarlı Kıbrıs (LRD) seramik grubuna ait formlar yoğun olarak ele geçmiştir. Yine pişirme kabı ve amphora parçaları da bulunulmaktadır (Res. 4).

Roma Dönemi seramik buluntuları karışık olarak ele geçmiştirlerdir. Kıbrıs sigillata grubu seramikleri ile az sayıda Doğu sigillata grubu kâse formları da tespit edilmiştir. Doğu sigillata örnekleri küçük parçalar halinde ve oldukça yıpranmış olarak tiyatroya ait galerinin temel dolgusundan yani, Sd.Th.Sond. 1/10'daki katmanlardan gelmişlerdir (Res. 5).

Hellenistik malzeme büyük ölçüde tiyatronun dış galerisindeki dükkânlar, Dionysos Tapınağı ve Tykhe Tapınağı'ndan çıkmıştır. Örnekler, Doğu Akdeniz Hellenistik seramik repertuarının sınırlı bir kısmını içermektedir. Genel olarak İ.Ö. 4. yy.'ın ortasından İ.Ö. 1. yy. ortasına kadar tarihlendirilen Hellenistik seramik örnekleri arasında balık tabakları, kantharos parçaları yer almaktadır.

III. Numismatik Çalışmaları (A. T. Tek)

2010 yılında 19 adedi Hellenistik, 7 adedi Roma İmparatorluk şehir, 2 adedi Roma İmparatorluk genel, 190 adedi geç Roma İmparatorluk, 8 adedi Bizans sikkesi ve 5 adedi modern olmak üzere 262 adet sikke ele geçmiştir. 30 adet sikke ise korozyon nedeniyle

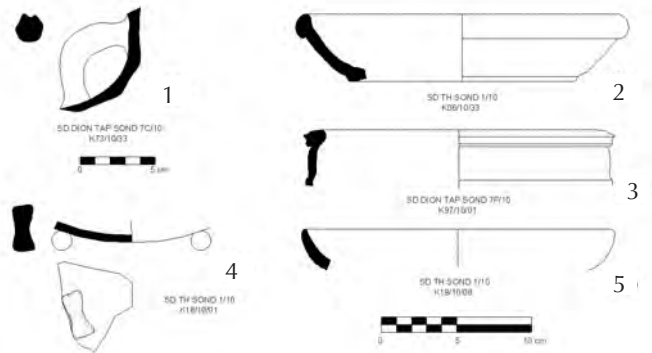

Res. 4 Geç Antik Çağ - erken Bizans Dönemi'ne ait formlar:

(1) LRD form 1: İ.S. 4. yy. sonu-İ.S. 5. yy.'ın üçüncü çeyreği; (2-3) LRD form 2: İ.S. 5. yy.'ın ortası-İ.S. 6. yy. ortası; (4) Egyptian A: İ.S. 5. yy.'ın ikinci yarısı-İ.S. 6. yy. başı; (5) LRD form 11: İ.S. 6. yy.; (6) Yerel nitelikli kırmızı astarlı basin parçası: İ.S. 5. yy.; (7-8) Pişirme kapları: İ.S. 5. yy.; (9) LRA 4 "Gazze" amphorası: İ.S. 5. yy.-6. yy.; (10) LRA 3 Amphora dibi: İ.S. 4. yy. sonu

Fig. 4 Vessel forms from late antiquity and early Byzantine period:

(1) LRD form 1: end of 4th c.-third quarter of 5th c. A.D.; (2-3) LRD form 2: mid-5th c.-mid-6th c. A.D.; (4) Egyptian A: second half of 5th c. – beginning of 6th c. A.D.; (5) LRD form 11: 6th c. A.D.; (6) Red slip basin fragment with local characteristics: 5th c. A.D.; (7-8) Cooking wares: 5th c. A.D.; (9) LRA 4 "Gaza" amphora: 5th-6th c. A.D.; (10) LRA 3 amphora bottom: end of 4th c. A.D.

Res. 5 Erken Roma Dönemi'ne ait formlar:

(1) Benghazî Middle Roman 4: İ.S. 100- İ.S. 300; (2) Kıbrıs Sigillata çanak: İ.Ö. 50-İ.S. 100; (3) Kıbrıs Sigillata basin: İ.S. 50-İ.S. 150; (4) Kıbrıs Sigillata astragal ya da "makara" ayaklı kâse: İ.Ö. 50-İ.S. 100; (5) Doğu Sigillata çanak: İ.Ö. 50-İ.S. 100

Fig. 5 Vessel forms from Early Roman period:

(1) Benghazî Middle Roman 4: A.D. 100-300; (2) Cypriot sigillata pot: A.D. 50-100; (3) Cypriot sigillata basin: A.D. 50-150; (4) Cypriot sigillata astragal or "reel" foot bowl: 50 B.C.-A.D. 100; (5) Eastern sigillata pot: 50 B.C.-A.D. 100

uncovered was completed and the structure was for the first time explored together with its stratigraphy.

The stone-plaque paving at 3.54 m. in Sond. 2/10 showed the floor level around the temple, (i.e. the floor level of the agora). However, absence of this paving in

tanımlanamamıştır. Bunların 183 adedi Dionysos Tapınağı, 23 adedi Tykhe Tapınağı, 31 adedi Tak kazılarında, 25 adedi ise yüzey buluntusudur. Hellenistik ve Roma şehir sikkeleri içerisinde 12 Side, 1 Aspendos, 3 Phaselis, 1 Termessos, 1 Verbe, 1 Selge ve 1 Samos sikkesi yer almaktadır; 6 sikkenin darphanesi tanımlanamamıştır.

IV. Epigrafik, Sigillografik ve Hagiografik Kaynaklar Işığında Side'nin Bizans Dönemi (N. Elam)

Side'nin Ortaçağ Dönemi'ne üç açıdan yaklaşılmaktadır:

1. Martyrler Merkezi Olarak Side

Bizans kilisesi, Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde, pagan imparatorlar döneminde, martyr (şehit) edilen birçok Sideliyi aziz ilan etmiştir. Side, Hagios Konon, Hagios Andronikos, Probos ve Tarakhos, Hagios Severus, Hagios Kyndeos, Hagios Eustathios ve Hagios Nestor gibi birçok azizin anavatanıdır. Azizlerin ölümlerinden sonra takipçileri ya da öğrencileri tarafından kaleme alınan Bizans edebiyatının en zengin örneklerini veren ve azizlerin yaşam öykülerinin konu edildiği hagiografik eserler Pamphylia Bölgesi'nde -Side örneğinde olduğu gibi- Bizans'ın taşra tarihinin aydınlatılmasına ışık tutan en önemli kaynaklar arasında yer almaktadır. Side'nin Ortaçağ-Bizans tarihine dair olan bu araştırmada, Selanik Vlatadon Manastırı'ndaki "Patriachal Foundation for Patristic Studies" adlı merkezin el yazmaları bölümünden yukarıda belirtilen azizlerin yaşam öykülerini konu alan el yazmalarına ulaşılarak değerlendirilmeye başlanmıştır.

2. Piskoposluk Merkezi Olarak Side

a. Bizans Dönemi'nde toplanan Ekümenik Konsil kayıtlarına ulaşılarak bu konsillere katılan Side piskoposlarının isimleri saptanmış ayrıca dinsel tartışmalardaki duruşlarıyla ilgili bilgilere ulaşılmıştır.

b. Yunanistan'daki çeşitli uzmanlık kütüphanelerinde yapılan araştırmalar sonucunda Pamphylia Bölgesi'nin birinci derece piskoposluk merkezi olan Side'de piskoposluk yapmış din adamlarına ait mühürlerin yer aldığı kataloglar taranarak yeni isimler tespit edilmiştir.

c. Side Arkeoloji Müzesi'nde korunan Bizans Dönemi'ne ait mühür koleksiyonu incelenmiş ve Side piskoposlarına ait olabilecek materyaller aranmıştır. Bu inceleme, bir araştırma projesi kapsamında mühür koleksiyonuna sahip diğer müzelerde de sürdürülecektir.

d. Side Arkeoloji Müzesi'nde bulunan Bizans Dönemi'ne ait yazıtların incelenmesine başlanmıştır.

other soundings around the temple reveals that it had been removed as a whole, possibly in the 5th century. The area should have been leveled down to 2.75 m. for the construction of the temple. Ceramics found above this level indicate 2nd century A.D., and this also indicates a construction date of the temple. The bedrock was leveled at about 2.50 m. level. Ceramics from here suggests that this leveling was done in the Hellenistic, or perhaps in late Hellenistic period.

II. Work on the Ceramics

(B. S. A. Oransay – D. Şen Yıldırım)

Classification and drawings of 2755 potsherds were completed. Of these, 60% belonged to late antiquity, 30% were Roman and 10% were from the Hellenistic period. Ceramics from the upper strata of the Dionysos Temple and theater are usually dated to the second half of the 4th century-6th century A.D. The densest group is comprised of forms from Late Roman red slip Cypriot (LRD) wares. Cooking pots and amphorae are also among the finds (Fig. 4).

Potsherds of the Roman period were uncovered mixed. Cypriot sigillata and a few eastern sigillata bowl forms were also found. Eastern sigillata fragments appeared as small and worn pieces from Sd.Th.Sond. 1/10, i.e. foundation filling of the gallery of the theater (Fig. 5).

Hellenistic materials came mainly from the shops in the outer gallery of the theater the Dionysos Temple and the Tykhe Temple. Examples range across a limited span of eastern Mediterranean Hellenistic pottery repertory. Dated from the mid-4th to mid-1st century B.C., the Hellenistic examples include fish plates and kantharos fragments.

III. Numismatic Studies (A. T. Tek)

In 2010, a total of 262 coins were uncovered: 19 ea. Hellenistic, 7 ea. Roman provincial, 2 ea. Roman imperial general, 190 ea. late Roman Imperial, 8 ea. Byzantine and 5 ea. modern. Thirty coins could not be identified due to heavy corrosion. Of these coins, 183 ea. came from the Dionysos Temple, 23 ea. from Tykhe Temple, 31 ea. from the excavations at the triumphal arch, and 25 are from the surface. Among Hellenistic and Roman provincial coins are 12 ea. from Side, 1 from Aspendos, 3 from Phaselis, 1 from Termessos, 1 from Verbe, 1 from Selge and 1 from Samos, while the minting history of six coins could not be identified.

e. Bizans tarihinin çeşitli dönemlerinde kaleme alınmış olan, tarih çalışmaları açısından birinci el kaynak değeri taşıyan Historia'lar taranarak Side'nin dinsel tarihi ile ilgili önemli bulgular saptanmaya başlanmıştır.

3. İdari Birim Olarak Side

a. Side Arkeoloji Müzesi'nde Bizans Dönemi'ne ait mühür koleksiyonu incelenerek Side'nin sivil memurlar sınıfına dair bilgi sunabilecek 20 adet mühür saptanmıştır. Söz konusu malzeme incelenerek ikonografik özellikleri, ait oldukları dönem ve kişilerle ilgili bilgilere ulaşılmıştır.

b. Bizans tarihinin çeşitli dönemlerinde kaleme alınmış olan tarih çalışmaları açısından birinci el kaynak değeri taşıyan Historia'lar taranarak Side'nin idari, sosyal ve ekonomik tarihini aydınlatacak bilgilere ulaşılmıştır.

Henüz tamamlanmamış olan bu araştırmanın amacı yazılı kaynaklar, mühürler, yazıtlar ve tarihsel kaynakların değerlendirmesiyle elde edilecek bilgilerin karşılaştırılması sonucunda bir piskoposluk merkezi olarak Bizans tarihindeki konumu ve dinsel tartışmalardaki duruşu yanı sıra Sideli azizlerin yaşam öyküleri üzerinden Side tarihiyle ilgili yeni bilgilere ulaşmaktır.

V. Cam Buluntuları (A. T. Tek)

Tiyatro ve çevresinde geç Roma - erken Bizans dönemi cam üretimine dair izler bulunmaya devam edilmiştir. Dionysos Tapınağı'nın hemen dışında bulunan ve muhtemelen bir cam fırınına ait olan kalıntılar bu tarz ilk mimari bulgumuzu oluştursa da, bütün kazı yapılan açmalarda bulunan cam külçeleri, cam atıkları, hatalı üretimler ve sökülen fırınlara ait fırın duvarı parçaları, 2009 yılı çalışmalarının ardında da önerdiğimiz şekilde, Side antik tiyatrosunun çevresinin geç Roma Dönemi'nde camcılar mahallesi olarak yeniden düzenlendiği fikrini desteklemeye devam etmektedir.

VI. Mimari Koruma ve Belgeleme Çalışmaları

1. Side Tiyatrosu Koruma Projesi Hazırlanmasında

2. Etap: Sahne Binası Mimari Belgeleme Çalışmaları

(D. Özkut – R. Yılmaz)

Side tiyatrosu sahne binasının ve mimari elemanlarının, fiziksel büyüklüklerinin yanı sıra, içerdiği detay süslemeleri, malzeme değişimleri, dönem müdahaleleri ve ileri derecedeki fiziksel (malzeme ve yapısal) sorunları bulunmaktadır (Res. 6). İleri derecedeki yapısal sorunları, yıkılmış ve içerde yığın halinde bulunan mimari blokları ve dönem ekleri ile birlikte sahne binası, tiyatronun, ölçüm ve çizim bakımından en zorlu mekânsal bölümlerinden birini oluşturmaktadır.

IV. Byzantine History of Side in Light of Epigraphic, Sigillographic and Hagiographic Sources (N. Elam)

The Middle Ages of Side can be approached from three angles:

1. Side as a Center of Martyrs

The Byzantine Church proclaimed many Sidetan martyrs during the pagan period as saints. Side was the hometown of many martyrs such as Konon, Andronikos, Probos and Tarakhos, Severus, Kyndeos, Eustathios, and Nestor. Hagiographic works on the lives of saints, which constitute the richest examples of Byzantine literature, were written by followers or disciples after the death of the saints and are among the most important sources casting light onto the provincial history of Byzantine Empire in Pamphylia. For this research covering the medieval-Byzantine history of Side, manuscripts on the lives of saints and kept at the Patriarchal Foundation for Patristic Studies at the Vlatadon Monastery, Salonica were studied.

2. Side as a Bishopric See

a. Records of the ecumenical councils were studied and the names of the bishops of Side and their stands in the discussions were compiled.

b. Research at various libraries in Greece covered the seals of bishops of Side, which was at one time, the bishopric see of Pamphylia, and new names were identified.

c. Byzantine seal collection of Side Archaeological Museum was studied, searching for materials belonging to Sidetan bishops. This research will continue within the frame of a research project at other museums which have a Byzantine seal collection.

d. Study of Byzantine period inscriptions from Side kept at Side Archaeological Museum was started.

e. Historia works containing histories of various periods of Byzantium are of utmost importance as a first hand source for historical studies and are studied to compile more information regarding Side.

3. Side as an Administrative Center

a. Byzantine seal collection of Side Archaeological Museum was studied and 20 seals were identified regarding the civic officials of Side. Their iconographic aspects, period and personages they belong to were identified.

b. Historia works containing histories of various periods of Byzantium are of utmost importance as a first hand source for historical studies and these are studied to compile more information regarding the administrative, social and economic history of Side.

Res. 6
Side tiyatrosu
belgeleme
çalışmaları
Fig. 6
Documentation
work at Side theater

Belgeleme çalışmaları kapsamındaki tek zorluğu, yapıdan kaynaklı sorunlar oluşturmamaktadır. Sahne binasının büyük ölçüde yıkılmış olması ve kazısının tamamlanmamış olması, üst kotunda molozun yanı sıra büyük mimari blokların bulunması ve gibi nedenlerle, lazer tarayıcı ile uygun açılarının ve pozisyonlarının yakalanması zor olmuştur.

Sahne binası belgeleme çalışmaları kapsamında yapılan çalışmalar şöyle sıralanabilir:

Lazer tarama işlemi öncesinde, sahne binasının agoradan olan girişleri, paradolar, süslemeli mimari blokların olduğu kısımlar ve strüktürel çatlakların bulunduğu kısımlar, detaylı ve sık taranması gerekli kısımları belirlenmiştir.

Zamanın etkin kullanımı bakımından, tarama zorlukları hesaplanmıştır (yapının kör nokta oluşturabilecek kısımları, yapının yangın geçirmesi, malzeme özellikleri, yapının içerisinde ölçümü etkileyebilecek sabit ve hareketli eşyalar, yapıdaki detaylar, vb). Sahne binasının üst kotlarında yıkıntıların olduğu kısımlar ve kuzeybatı tarafında yıkılma tehlikesi olan kısımlar ile içine girilmesi şu anda olanaksız olan doğu parados bölümü ölçüm zorluğu bakımından ilk sırada bulunmaktadır. Sahne binasının alt kotlarında bulunan mekânlar, alçak, metrekare olarak küçük ve karanlık olduğu için ölçüm zorluğu bakımından ikinci sırada yer alan kısımlardır. Bu kapsamda doğu parados ölçülemedi ancak, diğer kısımlar uzak mesafe ölçümleri ile okunabilmiştir. Sahne binasının geri kalan kısımları ölçülmüştür. Burada 5-10 m.

This ongoing study aims at gathering new information regarding Side's place in Byzantine history as a bishopric see, through comparison of written sources, seals, inscriptions and historical sources as well as lives of Sidetan saints.

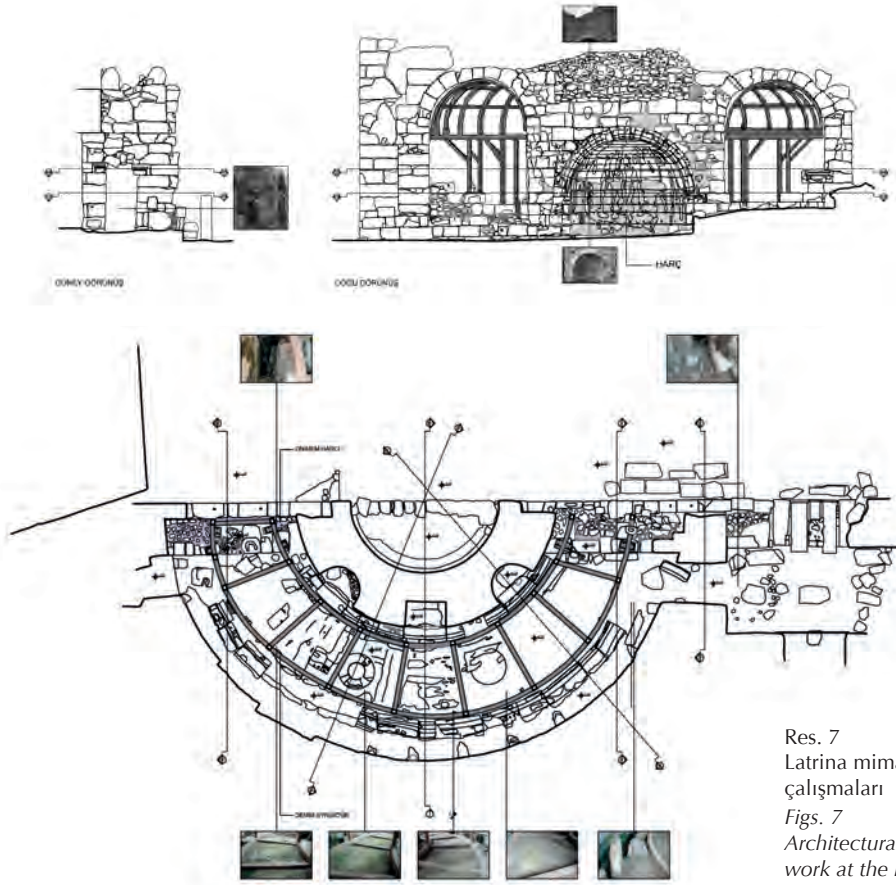
V. Glass Finds (A. T. Tek)

Traces regarding glass production at and around the theater in the late Roman – early Byzantine periods continued to come up in the excavations. Remains possibly belonging to a glass kiln uncovered right outside Dionysos Temple constituted our first architectural remains in this context, but glass ingots, glass wastes, defective productions, and wall fragments from dismantled kilns continue to support our hypothesis that in the late Roman period, the environs of the theater were converted to a quarter of glass producers. This was first proposed after the campaign of 2009.

VI. Architectural Conservation and Documentation Work

1. Second Stage for the Preparation of Conservation Project for Side Theater: Architectural documentation of the stage building (D. Özkut – R. Yılmaz)

Beside the physical dimensions, the Side Theater's stage building and other architectural elements present various

Res. 7
Latrina mimari belgeleme
çalışmaları
Figs. 7
Architectural documentation
work at the latrina

ölçüm mesafesi korunabilmiş, bu sayede oldukça sağlıklı bir lazer tarama uygulaması yapılabilmektedir. Lazer tarama çalışmasında, 3-boyutlu nokta bulutu verilerinin elde edilmesi için Riegl LMS 390i ve Riegl LMS 420i lazer tarama cihazları ve Nikon D200 fotoğraf makinesi kullanılmıştır.

2. Latrina Mimari Belgeleme Çalışmaları

(D. Özkut – R. Yılmaz)

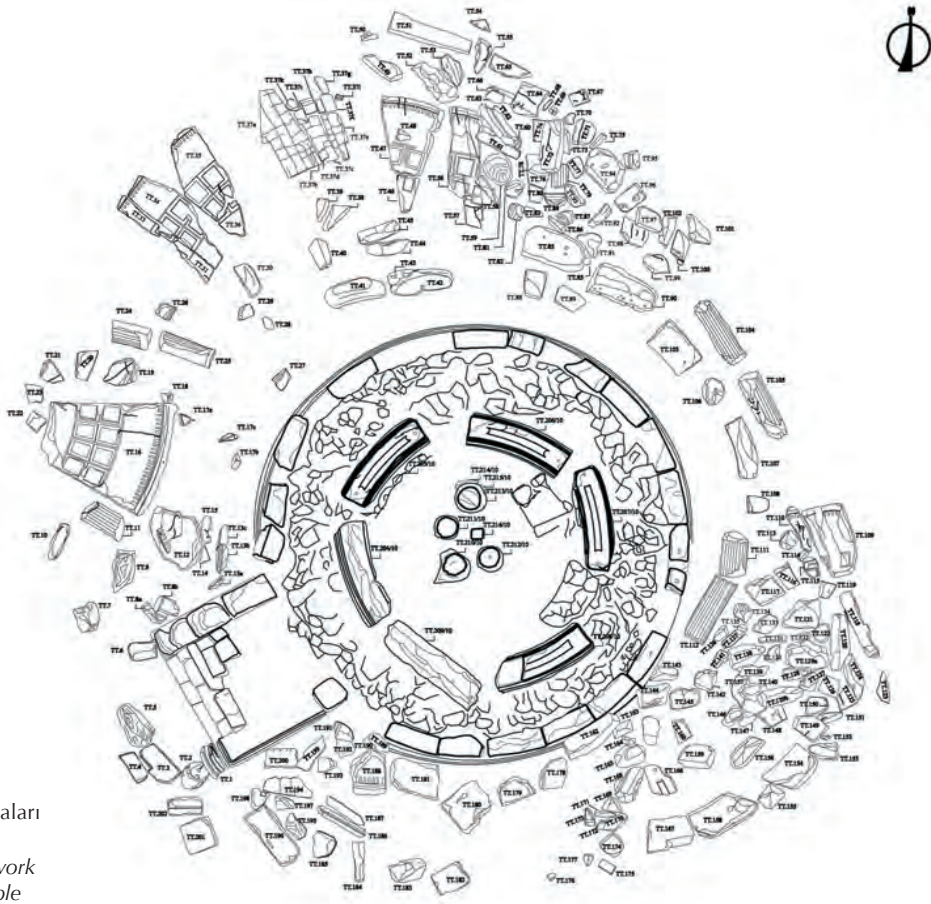
Side Tiyatrosu'nda agoraya bakan cephede yapıya bitişik olarak bulunan latrina yapısının, 2009 yılında başlayan ve 2010 kazı döneminde devam eden mimari belgeleme çalışmaları büyük ölçüde tamamlanmıştır (Res. 7). Mimari çizim seti üretilmiş, yapının malzeme bozulmalarına ilişkin analitik çalışmaları tamamlanmıştır. İleri derecede rutubet nedeniyle kararma ve yosunlanma gibi malzeme sorunları ön plana çıkmaktadır. Yapının üst tonozunun üzerindeki moloz dolgunun yağmura açık olması, yapının sürekli su almasına neden olmaktadır. Bunu önlemek yapının strüktürel sorunları ile birlikte ele alınarak çözülecektir. Latrinanın strüktürel sorunlarına ilişkin analiz çalışmaları sürmektedir.

advanced physical problems (materials and structural), their detailed decoration, material changes, and periodical interventions (Fig. 6). With its advanced structural problems, architectural blocks that have toppled inside, annexes added later, and the stage building is one of the most challenging parts of the theater regarding measurements and drawings.

It is not only the structural problems that posed challenges for documentation. The facts that the stage building had fallen to a great extent, and its excavation had not been completed. The large architectural blocks lie together with rubble on the upper levels, and finally, laser scanning had been hindered trying to identify appropriate angles and positions.

Work for documenting the stage building can be summarized as follows:

- Before the onset of laser scanning, entryways to the stage building from the agora, parodoi, parts with decorated architectural blocks, places with structural cracks, and parts that needed to be scanned in detail, were identified.

Res. 8
Tykhe Tapınağı
belgeleme çalışmaları
Fig. 8
Documentation work
at the Tykhe Temple

Side Tiyatrosu'nu bir kompleks olarak düşünmek gereklidir. Agora, Tykhe Tapınağı, tiyatroya bitişik latrina yapısı, ana tiyatro yapısının bütünleyici parçalarıdır. Bu amaçla, tiyatroyu esas alan belgeleme çalışmaları devam ederken, yakın çevresini oluşturan diğer mimari unsurlar da incelenmeye başlanmıştır. Böylelikle, yapının yakın çevresi ile birlikte, güncel ve bütünlük içeren mimari bir belgesinin üretilmesi hedeflenmektedir.

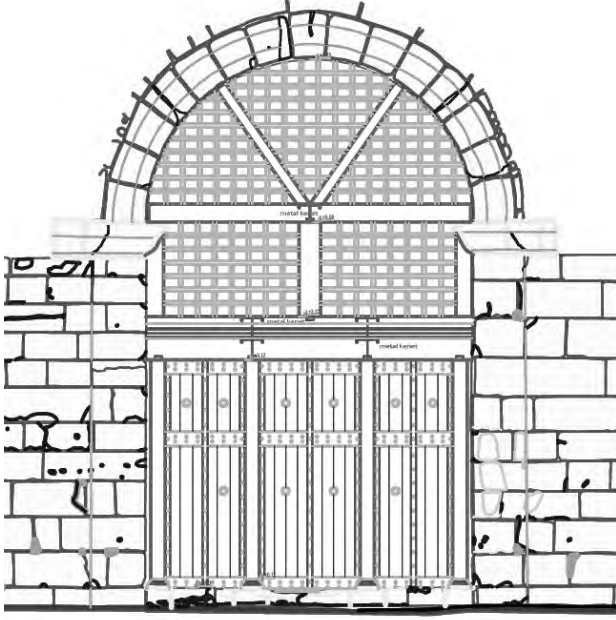
3. Tykhe Tapınağı'nın Lazer Tarama Çalışmaları (D. Özkut – R. Yılmaz)

Tykhe Tapınağı'na ilişkin ilk arazi çalışmaları, Temmuz 2010 döneminde gerçekleştirilmiştir (Res. 8). Bitki temizliğinden sonra öncelikle taş planı oluşturulmasına dönük olarak, arkeolojik ve mimari çalışmaların sürdürülebilmesi amacıyla, tapınağın mevcut temel altyapısı etrafındaki, üst yapıya ilişkin mimari parçaların tamamı düzenlenerek bir araya toplanmıştır. 2010 kazı sezonu kapsamında, kazısı tamamlanarak özellikle altyapıya ilişkin veriler elde edilmiştir. 2010 kış sezonu kapsamında, yapının 3-boyutlu modellerinin oluşturulmasına yönelik olarak mimari belgeleme çalışmalarına başlanacaktır. Bunun yanı sıra, yine sanal ortamda 3-boyutlu restitüsyon

- In order to use the time efficiently, scanning difficulties were identified (parts that would act as blind spots, effects of former fires, materials used, fixed or movable items within the building that could obstruct measuring, details etc). Most challenging are the upper parts where debris lies, the areas in the northeast threatening to collapse any time, and the currently inaccessible east parados. Secondary level places are the rooms at the bottom parts of the stage building, for they are low, small and dark. Thus, the east parados could not be measured but other parts were measured from distant points. All the rest of the stage building was completely measured. Here the distance of 5 to 10 m. for laser measuring could be ascertained, making the implementation quite successful. Equipment used for the laser scanning and 3D point cloud data were Riegl LMS 390i and Riegl LMS 420i scanners and Nikon D200 camera.

2. Architectural Documentation of Latrina (D. Özkut – R. Yılmaz)

Architectural documentation work initiated in 2009 on the latrina structure adjoining the stage building on the agora side, continued in 2010 and was completed to a

Res. 9 Side Tiyatrosu “J Mekânı” Kapı Açıklığı Restitüsyon ve Uygulama Projesi

Fig. 9 Restitution and Implementation Project for “Room J” Doorway of Side Theater

önerisinin geliştirilebilmesi amacıyla, mimari parça envanterinin belgelenmesine başlanacaktır.

4. Side Tiyatrosu “J Mekânı” Kapı Açıklığı Restitüsyon ve Uygulama Projesi (B. Varkıvanç)

Side Tiyatrosu’nun cavea bölümünü taşıyan ve dışı boyunca uzanan tonozlu galerilerin ardındaki mekânlardan birinde (J Mekânı) örnek bir restitüsyon ve uygulama projesi geliştirilmiştir (Res. 9). Önerilen uygulama ile günümüzde tamamen açık olan mekân cephesinin kendi dönemi içindeki görüntüsüne kavuşturulması amaçlanmaktadır. 4.53 m. genişlik ve 7.40 m. yükseklik ile oldukça geniş bir açıklığa sahip olan mekân cephesinin iyi korunan eşik elemanları üzerinde, yan duvarları ve kemeri içinde gözlemlenen özgün yuva iççilikleri, proje ekibinin birikimleri ışığında malzeme, yapısal, teknik ve statik özellikler açısından yorumlanmış ve mekân açıklığının ikişer kanatlı 3 kapı yanında, profilli bir hyperthyron ve kafes sistemleri ile kapatıldığı ortaya konulmuştur. Temelinde deneysel arkeoloji yanında görsel ve pratik amaçlar barındıran projenin uygulanmasında modern tasarım ve bağlayıcılardan kaçınılarak döneminin özgün görüntü ve tekniğini yansıtacak bir uygulama önerisinde bulunulmuştur. Proje kapsamında yapılacak uygulama ile uygulayıcıların edindikleri bilimsel, teknik ve pratik birikimin form, görünüş ve teknik yönlerden ilgili diğer bilim insanlarına aktarılması yanında,

great extent (Fig. 7). The architectural drawing-set was prepared and analytical work to identify deterioration of materials was completed. Leading deterioration problems are the blackening, due to extreme damp and moss. The rubble filling on top of the upper vault is exposed to the elements and thus water seeps through continuously. This can be prevented only through elimination of structural problems. Analyses regarding the structural problems of the latrina continue.

It is necessary to consider the Side Theater as a complex. The agora, the Tykhe Temple, and the latrina adjoining the theater, all complement the main building. Therefore, as the documentation work on the theater progressed, work on the nearby structures was started. Thus, an up-to-date architectural documentation, encompassing the entire proximity of the theater, is being prepared.

3. Laser Scanning on the Tykhe Temple

(D. Özkut – R. Yılmaz)

The first field work on the Tykhe Temple was implemented in June 2010 (Fig. 8). Following the clearing of the vegetation, all architectural blocks from the structure lying around were gathered, and arranged in order to facilitate the necessary archaeological and architectural studies. Its excavations were completed in 2010 campaign and data, especially regarding the substructure, was obtained. In the 2010 winter season, architectural documentation to prepare 3D models will start. In addition, architectural element inventory will be started in order to develop a 3D restitution proposal in virtual media.

4. Side Theater “Room J” Doorway Restitution and Implementation Project (B. Varkıvanç)

An exemplary restitution and implementation project was developed in one of the rooms behind the vaulted gallery, along the exterior side, and supporting the cavea of the Side Theater (Fig. 9). The proposed implementation aims at restoring the façade of this room to its original look. It is presently exposed entirely to the outside. This room measures 4.53 m. wide and 7.40 m. in height. Based on carved holes on the threshold elements, side walls, and arch, and information provided by the expertise of the project team, the materials, structure, technical and static properties were evaluated. It was concluded that the façade was originally closed off with three double-winged doors, a profiled hyperthyron and lattice work. In the implementation of the project, which covers not only visual and practice aspects but also experimental archaeology, original materials and technique of the time were proposed, avoiding use of

mekânı ve yapı bütünü kalıntı algısından çıkararak, özgün durumları konusunda daha somut ve kalıcı izlenimler bırakılması ve tarihsel gerçeği algılamak isteyen ziyaretçilere müze pedagojisi açısından katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

5. Piskoposluk Sarayı Çalışmaları (Ş. Yıldırım)

Piskoposluk Sarayı olarak bilinen yapı kompleksinde ot, çalı ve dikenlerle neredeyse tamamen dolmuş durumda ki alan temizlendikten sonra, Total Station kullanılarak yapının rölövesi yenilenmiş, ülke koordinat sistemine bağlanan alanın planı sayısal ortamda yeniden çizilmiştir ve son durumu hava fotoğraflarıyla da belgelenmiştir. Temizlik sonrasında, özellikle kompleksin ana kilisesi olan CC Bazilikası'nda ve bazilikanın atriumunda ortaya çıkan mimari ve liturjik taş eserler kataloglanmıştır.

Saray kompleksinin batısındaki insula içinde yer alan ve EE Bazilikası olarak bilinen orta Bizans Dönemi'nin başlarına ait kilisenin de temizlik ve rölöve çalışmaları, Piskoposluk Sarayı çalışmaları içinde tamamlanmıştır.

6. Side AA Bazilikası Çalışmaları (Ş. Yıldırım)

Kentin batısında, E1 Limanı'nın güneyinde yer alan Apollon ve Athena'ya adanmış N1 ve N2 tapınaklarının temenosunda erken Bizans Dönemi'nde (İ.S. 5. yy.) inşa edilmiş AA Bazilikası'nın rölövesi total station ile yenilenmiş ve sayısal ortamda yeniden çizilmiştir.

AA Bazilikası'nın orta nefi içine geç dönemde inşa edilen küçük kilisenin de rölövesi yeniden alınmıştır. Küçük kilisenin içinde ve AA Bazilikası'nın narteks ve atriumunda bulunan Bizans Dönemi'ne ait sütun başlıkları, kilisenin depo olarak kullanılan pastophorion hücrelerinde bulunan ve müze envanterinde yer alan mimari ve liturjik taş eserlerle birlikte, seramik, cam ve maden eserlerin de katologları yapılarak belgelenmiştir.

VII. Temizlik ve Düzenleme Çalışmaları

(H. S. Alanyalı – B. S. A. Oransay)

Arkeolojik çalışmalar yapılması planlanan Ticaret Agorası ve Tykhe Tapınağı, Doğu Kapısı, Piskoposluk Sarayı (Episkopeion), tiyatro ve çevresi, Dionysos Tapınağı çevresi, Devlet Agorası ve Güney Kapısı, batı surları gibi alanlar ile Side antik kenti içinde özellikle turizm açısından kötü görüntüler oluşturan Büyük Hamam'ın kuzeyi, Selimiye Camii'nin kuzeyi, Bizans evi (JJ Yapısı) ve çevresi gibi alanlarda temizlik ve düzenleme çalışmaları yapılmıştır.

modern design and binders. In addition, communication of scientific and technical date and the practical accumulation of knowledge acquired by the team, plus the implementation of the project with scholars of other disciplines who will assist in the form, look and technical aspects, it is aimed at placing the room and the complex out of the perception of "mere ruins", imposing tangible and permanent impressions on their original conditions, and pedagogical contributions to visitors who would like to perceive historical reality.

5. Work at the Bishop's Palace (Ş. Yıldırım)

Following the cleaning of vegetation in the overgrown complex known as the bishop's palace, the relevé was redrawn using total station. Its plan was re-prepared in digital formatting integrated into the national coordinates, and aerial photos were taken for current conditions. Following the cleaning work, architectural and liturgical stonework from Basilica CC, which is the main church of the complex, and its atrium were catalogued.

Cleaning and relevé work on the Basilica EE dated to the beginning of the middle Byzantine period and located in the insula to the west of the palace complex was completed within the frame of the work at bishop's palace.

6. Work at Basilica AA (Ş. Yıldırım)

Relevé of Basilica EE of the early Byzantine period (5th century A.D.) built within the temenos of temples N1 and N2 previously dedicated to Apollon and Athena, to the south of harbor E1 in the west part of the site, was re-drawn using total station and transferred to digital format.

The relevé of the small church built in the nave of Basilica AA in later periods was prepared again. Byzantine column capitals inside the small church, narthex and atrium of Basilica AA, as well as architectural and liturgical stonework piled in the pastophoria of the church and not inventoried by the Side Museum, and the pottery, glass and metalwork items were catalogued and documented.

VII. Cleaning and Landscaping Work

(H. S. Alanyalı – B. S. A. Oransay)

Cleaning and landscaping work was carried out at the monuments, the commercial agora, the Tykhe Temple, the east gate, the bishop's palace, the theater and environs, the Dionysos Temple and environs. In addition, the state agora and south gate, the west fortifications where archaeological work was planned, as well as other sites within Side which did not look suitable, such as the area

VIII. Küçük Eser Restorasyonu

(M. C. Özcan – Z. Avcu)

Ele geçen aynı kaba ait birçok seramik parçası tespit edilerek restorasyon çalışmalarına başlanmıştır. Tümlenen kaplar arasında, biri büyük boyutlu iki adet ticari kap (amphora) ile bir krater yer almaktadır. Farklı dönemlere ait olan bu kaplar, buldukları sondajlarda farklı seviyelerden takip edilerek birleştirilmiştir. Bu kaplar birleştirildikten sonra eksik bölümleri balon ve kalıp yöntemleri ile tümlenmiştir. Tümlenebilecek nitelikteki bu kaplar Side seramik repertuarının daha iyi algılanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Side de 2010 yılında ele geçen 262 adet sikke ile önceki dönemlerde bulunan 105 adet sikkenin restorasyon ve konservasyon işlemleri tamamlanmıştır.

to the north of the large baths, north of Selimiye Mosque, building JJ (Byzantine house) and environs.

VIII. Restoration of Small Finds

(M. C. Özcan – Z. Avcu)

Numerous shards of a single vessel were identified and restored. Among vessels thus put together are two amphorae one of which is large in size and a crater. Belonging to different periods these vessels were put together following their find levels in the soundings. Missing parts were completed using balloon and molds. These vessels are of importance for a better understanding of pottery repertory of Side.

Restoration and conservation of 262 coins uncovered in 2010 as well as 105 other coins uncovered previously were completed.